

Esquemes i resums d'història d'Espanya

Al-Andalus i els regnes cristians

Etales polítiques d'Al-Andalus

Definició: Al-Andalus és el nom que es va donar a l'Espanya musulmana, que va durar des de l'any 711, data de l'ocupació de la Península, fins el 1492, any en que els Reis Catòlics posen fi al regne de Granada.

Des de la península Aràbiga, el món islàmic s'havia expandit cap al nord, l'oest i l'est, des de les fronteres de l'Índia fins al nord d'Àfrica, formant una unitat política i religiosa sota el comandament d'un califa.

Etales	Cronologia	Esdeveniments
Invasió de la península Ibèrica i de les Illes Balears	711-715	Invasió Derrota dels visigots a la batalla de Guadalete Poca resistència, ocupació a través de rendicions i pactes; cristians i jueus poden practicar la seva religió pagant un tribut. Sense control de la zona al nord del Sistema Central.
Emirat de Còrdova (depenent del califat omeia de Damasc)	715-756	Immigracions del nord d'Àfrica Derrota davant els francs a la batalla de Poitiers (732), s'estableix la frontera als Pirineus
Emirat independent de Còrdova	756-929	Abd al-Rahman, de la família dels Omeies, arriba a Al-Andalus i proclama un emirat independent, essent ell Abd al-Rahman I.

Califat de Còrdova	929-1031	<p>El 912 arriba al tron Abd al-Rahman III, que el 929 es proclama califa.</p> <p>Etapa de major esplendor polític i cultural d'Al-Andalus</p> <p>Razzies del ministre Almansor contra els regnes cristians (vers any 1000)</p> <p>Al final del califat, l'esforç bel·lic contra els regnes cristians creen problemes financers</p>
--------------------	----------	---

Etapa	Cronologia	Esdeveniments
Primers regnes de taifes	1031-1086	<p>Les lluites internes afebleixen el Califat, que es divideix en 39 petits regnes, les Taifes.</p> <p>Pagament de tributs (pàries) als regnes cristians</p>
Imperi Almoràvit	1086-1144	<p>La presa de Toledo per Alfons V, fa témer la fi dels regnes musulmans, que criden en el seu ajut als almoràvits del nord d'Àfrica</p> <p>El almoràvits conquesten els regnes de Taifes</p> <p>La brutal ocupació fa que els propis andalusís es rebelin contra els almoràvits</p> <p>L'afabliment del poder almoràvit en el nord d'Àfrica fa decaure al Andalus</p>
Segons regnes de taifes	1144-1147	<p>Independització de poder almoràvit i creació de nous petits regnes</p>
Imperi Almohade	1147-1212	<p>Els almohades del nord d'Àfrica ocupen Al.Andalus</p> <p>La seva derrota enfront els regnes cristians a la batalla de Navas de Tolosa (1212) marca el començament del decliu andalusí.</p>
Tercers regnes de taifes	1212-1238	<p>Creació de nous regnes que seran progressivament conquerits pels cristians</p>
Regne (o emirat) nassarita de	1238-1492	<p>Regne de Granada, amb la</p>

Granada		dinastia nassarita Alhambra de Granada Els Reis Catòlics conquereixen Granada el 1492
---------	--	---

Diversitat ètnicosocial d'Al-Àndalus

Cultura i economia d'Al-Andalus

Al-Andalus gaudia d'una economia molt desenvolupada, i una complexa i rica vida urbana; ciutats com Còrdova, tenien bon nombre d'artesans, comerciants, metges, etc.; hi havia banys públics i biblioteques...

En agricultura es recuperaren tècniques romanes com el regadiu, l'horta era important, juntament amb la trilogia mediterrània (cereals, vinya i olivera). Es varen introduir conreus com l'arròs.

Diversitat ètnica i social

La principal divisió social era entre creients en l'Islam, i no creients; no obstant, entre els mateixos musulmans andalusins es distingien diversos grups:

Els baladís, eren aquells que tenien avantpassats àrabs, constituïa el grup privilegiat, aquell que es va quedar amb les millors i més grans propietats.

Els berbers, tenien el seu origen en el nord d'Àfrica, venien en segon lloc en categoria, si bé era els més nombrosos dels grups immigrants.

Els muladís, eren hispans convertits a l'Islam.

Pel que fa als no creients, rebien un tracte especial els cristians i els jueus, pertanyents a les religions del Llibre. Podien conservar la seva religió, però pagant un dos tributs, un personal i un altre sobre les terres:

Mossàrabs, eren cristians en terres d'Al-Àndalus; com ja hem dit, van ser tolerats, tret d'algunes persecucions, fins al final del Califat de Còrdova, però tenien que pagar tributs i estaven en una condició social, econòmica i jurídica molt inferior. En avançar la Reconquesta cristiana, molts mossàrabs varen emigrar a terres cristianes, i donaren origen a l'art anomenat mossàrab, de repoblació o tercer preromànic.

Jueus, també estaven sotmesos al tribut especial per practicar la seva religió. Foren molts considerats com artesans, metges o consellers polítics.

La societat andalusina tenia esclaus, molts d'ells provinents d'incursions en els regnes cristians, d'Àfrica o bé esclaus procedents de l'est d'Europa.

Aspectes culturals

Al-Andalus va tenir una important vida cultural, i va donar filòsofs com Ibn Rushd, dit Averroes pels cristians (1126-98), que era traductor de Plató i Aristòtil, i a més, metge, matemàtic, astrònom; les seves traduccions d'Aristòtil varen ser divulgades per Europa. També Al-Andalus va tenir poetes, com Ibn Hazm de Còrdova (996-1064), autor de "El collar de la coloma"; Ibn Hzam era també jurista i historiador; o el místic sufí i poeta Ibn Arabí (1165-1240)

Durant el califat de Còrdova, la cultura jueva va assolir gran esplendor, i els jueus, una notable influència. Al-Àndalus va tenir també savis jueus, el més important dels quals va ser el filòsof Moshe ben Maimon, conegut com a Maimònides (1135-1204). Un altre personatge va ser Ibn Gabirol (1021-1058), poeta i filòsof. Esment a part mereix Jehuda HaLeví (1075-1141), poeta,

filòsof i metge, nascut a Tudela (Navarra); va escriure en hebreu, àrab i els seus poemes en castellà són els més antics coneguts. Va viatjar molt i va morir a Jerusalem.

L'art hispanomusulmà va gaudir d'un gran refinament, mostra del qual són la mesquita de Còrdova, la Giralda de Sevilla o l'Alhambra de Granada.

Formació i localització dels primers nuclis cristians

Entre els segles VIII i XI, Al-Andalus ocupa la major part del territori ibèric; però a la zona de la serralada Cantàbrica, més difícil de controlar i més fàcil de defensar, es varen començar a formar els primers nuclis de resistència cristiana, que varen esdevenir amb el temps, regnes independents, iniciant-se el que els cristians anomenaran "Reconquesta".

Una mica, més tard, la intervenció del regne Franc al sud dels Pirineus, creant una frontera sud la "Marca Hispànica", donarà origen a nous comtats i regnes cristians.

Regne d'Astúries

El més antic: té el seu origen en la batalla de Covadonga (722), on un grup de guerrers dirigits pel noble hispanovisigot, Pelagi, derrotà als musulmans, possiblement es tractava d'una escomesa de poca importància, però animà i amplia la rebel·lió.

El regne d'Astúries, del que Pelagi és considerat com el primer rei (en realitat el regne passa a considerar-se com a tal en temps dels seus successors), comprenia no tan sols l'actual Astúries, sino bona part de la cornisa cantàbrica. L'arqueologia ha determinat l'existència de sòlides fortificacions defensives en aquesta zona, bastides a finals del segle VII o principis del VIII. A Astúries, es va desenvolupar un art que avui anomenen "preromànic asturià".

En la segona meitat del segle IX, el rei Alfons III, va ocupar la zona entre la Serralada Cantàbrica i la vall del riu Duero, ampliant així notablement el seu regne.

Regne de Lleó

El regne d'Astúries passa a ser Regne de Lleó en traslladar el rei Ordoni II, l'any 914, la capital a la ciutat de Lleó, a fi de controlar millor la frontera, la qual va fortificar amb gran nombre de castells i va repoblar començar a repoblar el territori amb gallecs, càntabres, bascos i mossàrabs fugits d'Al-Andalus.

Els comtats pirinencs: La Marca Hispànica

Carlemany, emperador franc, vol establir una frontera defensiva al sud dels Pirineus (el 785, els francs conquesten Girona, i el 801, Barcelona), la Marca Hispànica, la defensa de la qual estava a càrrec dels comtes, que governaven un comtat sota les ordres de l'emperador. Així van néixer:

Els comtats catalans: Rosselló, Empúries, Besalú, Barcelona, Cerdanya, Urgell i Pallars. El de Barcelona va acabar essent hegemònic.

Els comtats aragonesos: Aragó, Sobrarbe i Ribagorça. Acabarien formant el regne d'Aragó.

El comtat de Pamplona: partí d'un nucli de resistència cristiana, sotmès breument a l'imperi franc. Fou regne de pamplons i després de Navarra.

Evolució dels regnes i comtats

El comtat de Castella, dit així pel gran nombre de castells que tenia, neix dins el regne de Lleó, i obté la seva autonomia al segle X amb el comte Fernan González; no obstant, els dos territoris, Lleó i Castella, acabarien unint-se i separant-se, fins a unir-se definitivament en el segle XIII.

El comtat de Portugal, que formava part del regne de Lleó, s'independitza d'aquest l'any 1139, formant el regne de Portugal.

L'antic comtat de Pamplona s'independitzà dels francs, esdevenint el regne de Pamplona, que assoleix la seva màxima expansió sota en regnat de Sanç III el Gran (1000-1035). Posteriorment, una divisió convertiria el territori al voltant de Pamplona en el regne de Navarra.

Així mateix, els comtats aragonesos s'independizaren del regne franc, constituint el regne d'Aragó. Els comtats catalans van estar més temps sota el domini dels francs.

L'any 1137, té lloc el matrimoni de Peronella, hereva del regne d'Aragó, i de Ramon Berenguer IV, comte de Barcelona; el seu fill, Alfons II serà rei d'Aragó i comte de Barcelona.

La influència dels reis aragonesos, per pactes o vincles de vassallatge, s'estenia al nord dels Pirineus, a Occitània, però aquesta influència es va perdre després de la croada contra els càtars i la derrota i mort del rei Pere II el Catòlic a la batalla de Muret (1213).

El fill de Pere II, Jaume I (1208-1276), signà amb el rei de França, Lluís IX, el tractat de Corbeil (1258), pel qual el monarca francès renunciava als seus drets sobre els comtats catalans, mentre que el rei d'Aragó ho feia en les seves pretensions a Occitània.

Una societat rural, feudal i estamental

La terra és la base de l'economia a la societat medieval, però progressivament, els pagesos lliures varen anar perdent les seves terres i llibertat personal en favors dels poderosos, rei, església i nobles, que alhora adquiriren grans possessions amb la Reconquesta.

La relativa estabilitat, a partir del segle XI, va portar al renaixement de les ciutats, l'artesania, el comerç i els mercats.

Hem de tenir en compte que era una societat feudal i senyorial; feudal (de "feu", pacte) en la que totes les persones lliures estan unides entre si per vincles de fidelitat i vassallatge, pels que estan obligats a fidelitat, ajuda i protecció entre sí; el feu estava vinculat a la possessió d'unes terres, que concedia el senyor al vassall. Per la seva part, els pagesos estaven adscrits a la terra, i no podien abandonar-la sense permís del seu senyor; estaven obligats a entregar-li una bona part de la collita, així com a l'Església (el delme).

La societat cristiana medieval era estamental; podem definir un estament com un grup social determinat per un estatut jurídic. En l'Edat Mitjana es deia que hi havia tres grups: els que resen (és a dir, el clero), els que lluiten (la noblesa), i els que treballen (pagesos i burgesos). El cap de la societat feudal és el rei.

El Camí de Sant Jaume

La societat medieval era pregonament cristiana i creient; el paper de l'Església era molt important en tots els àmbits, no tan sols religiós, sino polític o econòmic. L'època de la primera reconquesta dona origen a l'art preromànic, i després al romànic, desenvolupat al voltant de Camí de Santiago. Segons la llegenda sorgida a finals del segle VIII, un ermità anomenat Pelagi, va descobrir un sepulcre atribuït a l'apòstol sant Jaume el Major; aquesta descoberta fou senyalada per una estrella, d'aquí el nom de Sant Jaume (Santiago) de Compostel·la. Al llarg de tota l'Edat Mitjana, pelegrins de tota Europa viatjaven fins al sepulcre, i fins al Finisterre (finis terrae, la fi de la terra, com a símbol de la seva pròpia vida i mort). El Camí donà origen a multitud de monestirs i esglésies, i a la divulgació de l'art romànic, destacant pròpia catedral de Santiago o Sant Jaume de Compostel·la.

Expansió cristiana en el segle XIII

El segle XIII és el de la gran expansió cristiana, i el de l'inici del declivi definitiu d'Al-Andalus. El punt d'inflexió el representa la batalla de Navas de Tolosa (1212), en el que els regnes cristians derroten els almohades.

Corona d'Aragó

El comte de Barcelona, Ramon Berenguer IV (1114-1162), casat amb Peronella hereva del regne d'Aragó, arrabassa importants territoris als musulmans, arribant fins a Tortosa i Lleida, entre d'altres.

Jaume I (1208-1276) incorpora als seus dominis Mallorca (1231), València (1245), i Múrcia (1266). Aquest darrer territori estava sotmès al vassallatge de Castella, però s'havia rebelat; Jaume I va acudir en ajut del seu gendre, el rei de Castella Alfons X el Savi, i per tractat d'Almizra, li va cedir definitivament Múrcia. A partir d'aquell moment l'expansió de la Corona d'Aragó serà per la Mediterrània.

Corona de Castella

Ferran III (1199-1252) conquesta la major part Andalusia; a finals del segle III, Al-Andalus quedava reduït al regne nassarita de Granada.

Regne de Portugal

Conquesta i incorpora el territori de l'Algarve.

Re poblament

La Reconquesta cristiana significava sovint l'expulsió de la majoria de la població musulmana, i la seva substitució per pobladors cristians

Primera etapa de repoblament

Fins el segle X, a Catalunya, fou important la forma d'adquisició de terres anomenada aprisió, per la qual els pagesos obtenien la propietat de la terra per la seva ocupació i conreu, durant uns determinats anys, confirmant-la el rei o el comte com a "alou franc" però aquestes terres acabaren absorvides pels senyors nobles o eclesiàstics, perdent els pagesos progressivament la seva propietat i llibertat a partir del segle X. Les normes legals contingudes en els diversos Usatges, consagra el règim feudal a als comtats catalans.

L'aprisió (presura) es va donar també a Lleó i Castella en aquests primers moments de la reconquesta, però a Lleó els beneficiaris foren principalment monestirs, mentre que a Castella predominà l'ocupació feta per pagesos.

En menor mesura també trobem l'aprisió (aprisio) a Aragó.

Segona etapa de repoblament

A partir del segle XI, va desapareixent l'aprisió; una part de la terra passa als dominis reials i l'altra és distribuïda pel rei entre nobles i eclesiàstics, que estimularan el posterior repoblament. En aquesta etapa trobem els següents models:

Repoblament monacal, a través dels monestirs.

Repoblament comunal o *concejil*, el rei crea nous municipis (*concejos*) i atorga a aquells que hi van a viure, terres i importants llibertats, mitjançant els furs o les cartes de poblament o de franquesa; en trobar-se en una terra de frontera, els repobladors han de defensar-se per ells mateixos; fou una forma de repoblament habituals a les valls del Duero, Tajo i Ebre, on en general, va subsistir. A mesura però, que la Reconquesta cristiana avança, el rei atorga terres a nobles i ordres militars que l'havien ajudat, perdent els pagesos la seva llibertat. Habitual a la meitat sud pensinsular, on donà lloc a un importantíssim latifundisme.

La societat

Com ja he dit, es tracta d'una societat eminentment cristiana, però conviuen altres grups: Jueus són considerats com pertanyents al rei. Viuen en barris apart, els calls o *juderias* i no obstant la seva fama com artesans, comerciants, savis, etc, la tolerància va anar desapareixent progressivament, i els jueus patiren diverses persecucions violentes, fins a la seva expulsió pels Reis Catòlics l'any 1492. Alguns es convertiren al cristianisme, essent especialment vigilats per les autoritats polítiques i religioses.

Mudéjars són musulmans que viuen en territoris cristians; se'ls va permetre conservar la seva religió, usos i costums; també aquesta tolerància aniria desapareixent.

Tant jueus com mudéjars, tenien per les qüestions internes de les seves comunitats, els seus propis dirigents i normes; tenien que residir en un barri apart, obligatòriament.

L'Escola de traductors de Toledo Existí en el segle XIII, a la ciutat de Toledo una colla de savis que anomenem Escola de Traductors; traduïen les obres de diversos autors que havien escrit en grec, llatí, hebreu o en àrab; existia des de la conquesta de la ciutat per Alfons VI.

Conquesta i repoblament de les Illes Balears

La conquesta de les Illes Balears fou un pas important que obrí per la Corona d'Aragó el camí de l'expansió mediterrània. Va ser l'any 1228 en que el rei Jaume I va prendre la decisió de conquerir l'illa de Mallorca als musulmans.

Causes

La causa cristiana contra els musulmans; de fet l'expulsió d'aquells de la Península era considerada una croada més.

La tasca de la noblesa feudal era la guerra, la conquesta de Mallorca i la seva reincorporació al món cristià, era vista per alguns com una noble causa per lluitar; d'altres ho veien com una oportunitat per obtenir un botí.

El desig d'una expansió comercial per part dels poderosos de Barcelona.

L'excés demogràfic, particularment en els comtats catalans, i l'ansia de terres noves.

El desig d'acabar amb la pirateria provinent de les Illes (de fet, la pirateria perdurà en el Mediterrani fins el segle XIX).

Conquesta de Mallorca

Les Corts reunides a Barcelona l'any 1229 decidiren la conquesta de Mallorca, i el mes de setembre d'aquell any, partí del port de Salou (al sud de Tarragona), una flota de guerra.

Participaren en l'expedició, nobles com el bisbe de Barcelona, el comte de Rosselló, el comte d'Empúries, el vescomte de Bearn, i diversos ordres religiosos i ciutats.

La flota desembarcà a Santa Ponça i a partir d'aquell moment, començaren els enfrontaments.

Batalles: Coll de sa Batalla; Font de Mallorca, Portopí.

La flota catalanoaragonesa s'instal·la a Portopí, començant el setge de la capital mallorquina (Medina Mayurqa), que va caure el 31 de desembre de 1229, després d'uns intents fallits de negociar per part del valí.

Després de la capital, la conquesta del pla fou senzilla; no obstant, els musulmans presentaren resistència en les zones muntanyoses de les serres de Tramuntana i Llevant; per altra part, molts combatents cristians, havent obtingut un botí, tornaren als seus llocs d'origen; Jaume I va demanar ajut a l'ordre de l'Hospital.

Jaume I, que havia tornat a Barcelona, retorna a Mallorca per conquerir els castells que havien ofert resistència: Alaró, Santueri i Pollença.

Conquesta d'Eivissa i Formentera

El rei Jaume I va deixar la conquesta d'Eivissa i Formentera en mans d'alguns dels nobles que havien participat en la conquesta de Mallorca: Guillem de Montgrí, bisbe de Tarragona, obté del rei les Pitiüesses com a feu. Amb l'ajut de l'infant Pere de Portugal i del comte del Rosselló (que al seu torn es converteixen en feudataris de Guillem de Montgrí) i un important grup de combatents, porten a terme la conquesta de les Pitiüesses.

Conquesta de Menorca

Jaume I renuncià de moment a conquerir Menorca, i establí l'anomenat tractat de Capdepera (1231), pel qual l'illa quedava com a feudatària del rei català.

La conquesta de Menorca es va dur a terme en temps del rei Alfons III, net de Jaume I; Alfons va donar com a pretext una possible traïció dels musulmans menorquins; el cas és que, l'any 1286, una flota de guerra partí de Salou cap a Menorca, desembarcant a Maó a començaments de l'any següent. El 17 de gener, Alfons III d'Aragó era ja senyor de l'illa de Menorca.

Re poblament de les Illes

Com ja he explicat en un apartat anterior, en efectuar-se la conquesta d'un territori per part cristiana, la gran majoria dels habitants musulmans fugien o eren expulsats, i així va passar a les Illes Balears; alguns musulmans foren esclavitzats, o visqueren sotmesos sota els nous propietaris. Com era habitual, el rei es quedava bona part del territori conquerit, i la resta les terres fou repartit entre els nobles, eclesiàstics o ordres que havien ajudat el rei en la conquesta. Així, a Mallorca, els principals beneficiaris van ser el bisbe de Barcelona, els comtes d'Empúries i el de Rosselló, i el vescomte de Bearn, però també d'altres. A Eivissa, en foren el bisbe de Tarragona, l'infant Pere de Portugal i el comte de Rosselló; aquests nobles es repartiren terres i cases, i un bon botí, producte del saqueig, per pagar els altres nobles i soldats que els acompanyaven. A Menorca, el tracte que reberen els seus habitants després de la conquesta per part d'Alfons III, fou especialment dur, molts pocs foren autoritzats a marxar.

Una altra qüestió era repoblar les illes amb nous habitants. El rei Jaume I atorgà a Mallorca una carta de franquesa (1230) en la qual s'atorgaven notables avantatges als qui vinguessin a repoblar l'illa. La major part de repobladors vingueren de Catalunya, però també d'Aragó, Provença, València i Itàlia.

El regne privatiu de Mallorca

A l'Edat Mitjana, hi havia un concepte patrimonial del regne; això va fer que, a la seva mort, el rei Jaume I repartís el seu regne entre els seus fills: Pere III (anomenat després el Gran), com a fill major, obtingué Aragó, els comtats catalans i València; Jaume II, el regne de Mallorca i el Rosselló. Així comença l'anomenat "regne privatiu" de Mallorca, que existirà fins a la seva incorporació definitiva a la Corona d'Aragó, l'any 1349.

Reis de Mallorca

Jaume II (1276-1331); fou obligat a declarar-se feudatari del seu germà, Pere III d'Aragó; l'any 1295 pogué independitzar-se de nou; la seva obra va ser fonamental; l'any 1301, atorgà una carta de franquesa a Menorca.

Sanç I (1311-1324); Va impulsar l'agricultura i el comerç.

Jaume III (1324-1349); va bastir una flota per fer front a la pirateria procedent del nord d'Àfrica i contra els genovesos que dificultaven el comerç mallorquí. No pogué evitar la pèrdua de la independència; les Illes Balears foren incorporades de nou a la Corona d'Aragó l'any 1349, després de la batalla de Lluchmajor.

Institucions

Lloctinent: era el representant del rei a Mallorca; a Eivissa i Menorca hi havia lloctinents depenents del de Mallorca.

Gran i General Consell: a Mallorca, format per jurats i consellers de Ciutat i de la part forana. Dins del Consell hi havia el Sindicat forà que protegia els interessos de les viles i pobles.

Universitats Generals: a Menorca i a Eivissa.

Batles: representants dels rei a les viles, i actuaven com a jutges.

Veguers: oficials dels rei juntament amb els batles, a Mallorca hi havia el de fora i el de ciutat. Tenien les seves cúries.

Universitats: o ajuntaments, com diriem avui, per governar cada municipi.

Els membres del Consell i de les Universitats, eren elegits segons diversos sistemes, i un nombre determinat per braç o estament.

A diferència de Catalunya, Aragó i València, el regne de Mallorca no va tenir mai unes Corts propies.

Cultura

L'època des del segle XIII fins al XV, és l'època del gòtic mallorquí, amb obres com la Seu, iniciada en el regnat de Jaume II, els convents dels ordres mendicants (franciscans i dominics) o les esglésies parroquials, com La Sang de Muro, Sant Miquel de Campanet, Sant Pere d'Escorca....

En el segle XV Mallorca va tenir la gran figura de l'arquitecte i escultor de Felanitx, Guillem Sagrera, que participà en les escultures dels brancals del portal del Mirador, de la catedral de Palma i dissenyà la Llotja.

Mallorca va tenir també grans savis, com es místic i escriptor Ramon Llull (1235-1315).

Grups minoritaris

Com en d'altres llocs, els jueus vivien en barris apartats, els calls, i progressivament la seva situació va empitjorar, el call de Ciutat fou assaltat l'any 1391. Els descendents dels musulmans que havien restat a les illes després de la conquesta, visqueren també sotmesos als seus senyors.

Expansió mediterrània de la Corona d'Aragó

Després de les conquestes de València i Balears, la Corona inicia un procés d'expansió al llarg de la baixa edat mitjana, creant un autèntic imperi comercial i militar. Al segle XVI, formaven part de la Corona d'Aragó, a més dels seus territoris peninsulars i les Illes Balears: Sardenya, Sicília i Nàpols, havien arribat fins a Grècia i navegaven vers la mediterrània oriental

El diferent paper de les Corts a la corona d'Aragó i a la corona de Castella

Les Corts: neixen a l'Edat Mitjana com a representació dels diversos braços o estaments socials, i són convocades pel rei, per assessorar-lo, decidir o opinar sobre qüestions importants del regne, aprovar tributs, decidir la guerra, etc. Tenien els seus antecedents en les diverses assemblees d'homes lliures dels pobles germànics o dels propis regnes medievals que s'anaven formant. Els braços representats a les Corts són normalment tres: nobiliari (o militar), eclesiàstic i comú (o reial), si bé aquest darrer està format pels representants del patriciat de determinades ciutats. Com a excepció, les corts del regne d'Aragó tenien quatre braços, en estar la noblesa dividida en dos.

Les corts de Castella, originàriament de Lleó, passen a ser de Castella en fusionar-se els diferents regnes.

Les corts de la corona d'Aragó, en realitat eren tres: les corts del regne d'Aragó, les del principat de Catalunya i les del regne de València. Com ja he dit, el regne de Mallorca, no tenia corts pròpies, si bé en algunes ocasions, el Gran i General Consell, però no podia enviar representants a les reunions conjuntes de la Corona.

Corts de Castella: el paper de la monarquia a Castella és diferent al que tenia a la corona d'Aragó, ja que, el rei assumia un major poder, es tractava d'una monarquia autoritària amb un poder d'origen diví i amb uns poders amplis: legislatiu, judicial, executiu i cap de l'exèrcit; en aquest context, el paper de les corts castellanques es redueix pràcticament, a prendre jurament a l'hereu de la corona, aprovar subsidis i assessorar el rei (que no té cap obligació de seguir els consells de les corts). El rei no té l'obligació de convocar les corts amb regularitat.

Corts d'Aragó: Els reis no podien legislar sense comptar amb les corts, les quals es reunien regularment (cada tres anys a Catalunya). Es tracta d'una monarquia pactista, el seu poder ve d'una pacte amb el seus súbdits, i està obligat a respectar les lleis dels regnes i del principat, i tots els furs existents.

Al regne d'Aragó hi va haver una institució, el Justícia, nascuda a finals del segle XII, inèdita en l'Europa medieval, que vetllava per la correcta aplicació de les lleis sobre els ciutadans.

Les corts catalanes van donar origen a una nova institució, la Diputació del General o Generalitat, nascuda a les corts de Montsó de 1289, encarregada en principi de cobrar els subsidis atorgats al rei, però amb el temps, la Generalitat va anar assolint més atribucions, convertint-se a voltes en un autèntic contrapoder enfront la monarquia.

Amb el matrimoni dels Reis Catòlics (1469), no obstant no constituir un sol regne, la monarquia, seguint la tendència existent a Europa en aquell moment, anirà evolucionant cap a una sola monarquia autoritària.

Regnes cristians peninsulars. Edat Mitjana

